

Wally zwiedza Świat!

Wally poznaje historię świata!

26(78)

TYGODNIK

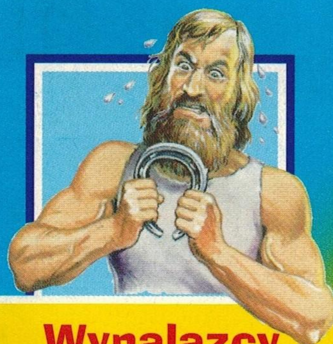
®

CENA
3,50 zł

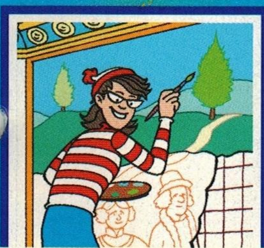
od 10.08.00
do 16.08.00

Renesans

Wynalazcy

Malarze

Moda

INDEKS 354910
ISBN 83-88264-09-5

NAKLEJKI, ŁAMIGŁÓWKI I MAKABRYCZNE FAKTY

WITAJCIE, PODRÓŻNICY W CZASIE!

W TYM TYGODNIU ZWIEDZIMY RENESANSOWE WŁOCHY. SPOTKAMY SIĘ Z RZEŹBIARZAMI I MALARZAMI I ZOBACZYMY ICH ZDUMIEWAJĄCE DZIEŁA. CZY MACIE OCHOTĘ UCZYĆ SIĘ U LEONARDA DA VINCI I OBSERWOWAĆ GWIAZDY Z GALILEUSZEM?

KŁOPOTY GENIUSZA

KIEDY MICHAŁ ANIOŁ, NIEZWYKŁY RENESANSOWY ARTYSTA, CHODZIŁ DO SZKOŁY, BYŁ BARDZO DOBRY W MALARSTWIE I RZEŹBIE. JEGO KOLEDZY ZAZDROŚCILI MU TELENTU, A JEDEN ŁOBUZ UDERZYŁ GO I ZŁAMAŁ MU NOS!

RENESANSOWE WŁOCHY

SZEŚĆSET LAT TEMU WŁOCHY SKŁADAŁY SIĘ Z WIELU ODRĘBNYCH PAŃSTW. ICH WŁADCY RYWALIZOWALI MIĘDZY SOBĄ, PŁACILI ARTYSTOM, BY DLA NICH PRACOWALI. WKRÓTCE WŁOCHY ZAPEŁNIŁY SIĘ DZIEŁAMI SZTUKI. RENESANSOWE WZORY CZĘSTO BYŁY NOWĄ WERSJĄ ANTYCZNYCH, GRECKICH I RZYMSKICH POMYSŁÓW, DLATEGO TA EPOKA W HISTORII JEST NAZYWANA RENESANSEM, CO OZNACZA ODRODZENIE.

TONY STONE IMAGES

Wenecja była jednym z najbogatszych miast we Włoszech. Zbudowano ją na wyspach, które rozdzielała sieć ponad 100 kanałów pełniących funkcję ulic. Po nich poruszano się łodziami. W epoce odrodzenia co roku w Wenecji odbywały się wielkie regaty z wyborami najpiękniejszej łodzi.

KIEDY TO SIĘ ZDARZYŁO?

1400 r.	POCZĄTEK ODRODZENIA WE FLORENCJI WE WŁOSZECH. W TYM BOGATYM KUPIECKIM MIEŚCIE MIESZKAŁO OKOŁO 50 000 LUDZI.
1453 r.	TURCY ZDOBYLI KONSTANTYNOPOL. TAMTEJSI GRECY UCIEKLI DO WŁOCH Z MNÓSTWEM STAROŻYTNYCH KSIĄG GRECKICH I RZYMSKICH.
ok. 1455 r.	W NIEMCZECH JAN GUTENBERG DRUKUJE BIBLIĘ MAJĄCĄ 1282 STRONY. DO 1500 R. WYDRUKOWANO 1700 KSIĄŻEK.
1469 r.	WAWRZYNIEC WSPANIAŁY RZĄDZI FLORENCJĄ. PŁACI ARTYSTOM I PISARZOM, BY TU PRACOWALI.
ok. 1504 r.	LEONARDO DA VINCI MALUJE MONĘ LIZĘ - NAJSŁYNNIEJSZY OBRAZ ŚWIATA.
1564 r.	URODZIŁ SIĘ GALILEUSZ. BYŁ WIELKIM UCZONYM I UDOWODNIŁ TEORIĘ MIKOŁAJA KOPERNIKA, ŻE ZIEMIA KRĄŻY WOKÓŁ SŁOŃCA.

SŁOWNICZEK

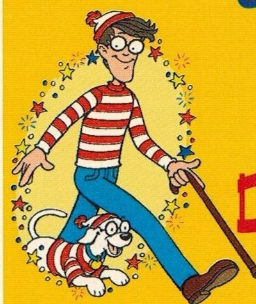
ASTRONOMIA - NAUKA ZAJMUJĄCA SIĘ BADANIEM RUCHÓW PLANET, GWIAZD I KSIĘŻYCÓW W KOSMOSIE.

HERETYK - KTOŚ, KTO NIE ZGADZA SIĘ Z NAUKAMI KOŚCIOŁA.

ŁAPÓWKA - KIEDY DAJESZ KOMUŚ PIENIĄDZE LUB PREZENT, ŻEBY PRZEKONAĆ GO DO ZROBIENIA CZEGOŚ DLA CIEBIE.

MARMUR - BARDZO TWARDA SKAŁA. CZĘSTO WYSTĘPUJĄ W NIEJ DOMIESZKI INNYCH SKAŁ WYGLĄDAJĄCE JAK KOLOROWE ŻYŁKI.

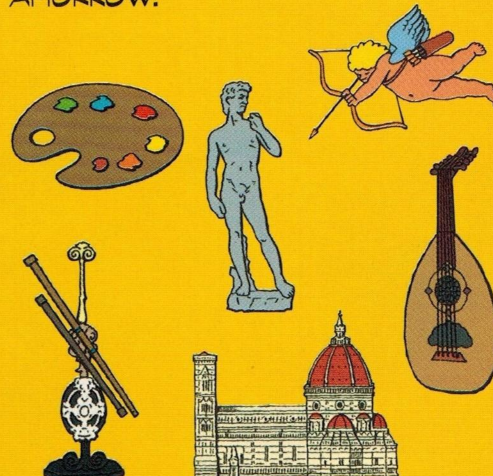
CZĘŚĆ 26

W DROGĘ

SZUKAJ I ZNAJDŹ

HEJ, MIŁOŚNICY SZTUKI, ODSZUKAJCIE W TYM ZESZYCIE O RENESANSIE KOŚCIÓŁ I 4 RZECZY ORAZ SIEDEM AMORKÓW.

SŁYNNI LUDZIE

GENIUSZ

POZNAJCIE LEONARDA DA VINCI, KTÓRY WYNAJDYWAŁ RÓŻNE RZECZY I WPADAŁ NA GENIALNE POMYSŁY.

Cudowne dziecko

Leonardo urodził się w 1452 roku w małej wiosce Vinci, niedaleko Florencji. To dlatego nazywamy go Leonardo da (z) Vinci. Młody Leonardo miał niesamowite zdolności – szczególnie dobry był w matematyce, muzyce i rysowaniu. W wieku 16 lat zaczął pracować we Florencji, w pracowni pewnego artysty.

„Ostatnia wieczerza"

W roku 1482 Leonardo opuścił Florencję, aby podjąć pracę u księcia Mediolanu. Napisał do księcia, że jest architektem, rzeźbiarzem i malarzem – a poza tym potrafi zaprojektować nowe rodzaje broni. Jego wielkim dziełem w Mediolanie był obraz ścienny „Ostatnia wieczerza".

Młody Leonardo kupował ptaki, a potem wypuszczał je na wolność.

Dajcie mu pracę!

Leonardo ulepił manekina z gliny naturalnej wielkości, ale nie wiedział, w jaki sposób odlać go w brązie. Manekin był za duży, żeby sporządzić formę odlewniczą. Próby rozwiązania tego problemu zajęły mu 16 lat. Ludzie wciąż uważali, że Leonardo jest najlepszym artystą ich czasów, ale nie dawali mu wiele zleceń – nie wierzyli, by mógł je wykonać. W wieku lat 60 artysta przybył do Rzymu szukać pracy, ale tam był popularny pewien młody artysta, nazywany Michałem Aniołem. W roku 1516 Leonardo wyjechał do Francji. Zmarł tam 3 lata później.

- CO POWIEDZIAŁ LEONARDO, KIEDY WYNALAZŁ ZEGAR ZE SKRZYDŁAMI?

- JAK TEN CZAS LECI!

CIEKAWE DLACZEGO?

NAJCZĘŚCIEJ SPOTYKANE SŁOWA W NOTATKACH LEONARDA BRZMIĄ: „CIEKAWE DLACZEGO?...". WYNALAZCA ROBIŁ NOTATKI NIEMAL O WSZYSTKICH RZECZACH, O KTÓRYCH MYŚLAŁ - OD MUZYKI I MATEMATYKI PO ROŚLINY I LUDZI.

Leonardo chciał wiedzieć, jak funkcjonuje ludzkie ciało. Dlatego dokonywał sekcji zwłok, żeby sprawdzić, w jaki sposób działają mięśnie i jak są ze sobą połączone kości.

1452 - 1519

PRACA

PCAŁA – – – – –

TYPŁA – – – – –

TAPŁY – – – – –

TOPŁY – – – – –

WATŁO – – – – –

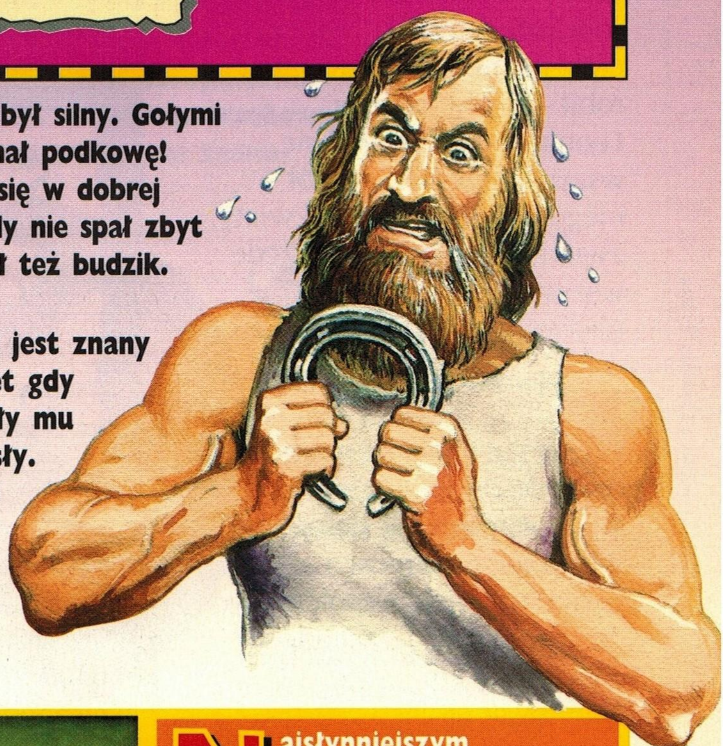
ŁATWO

SKĄD TE SŁOWA?

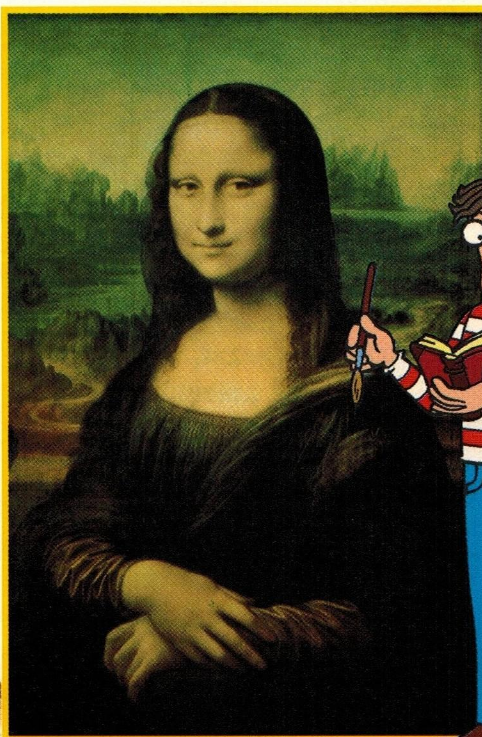
LEONARDO Z ŁATWOŚCIĄ ZNAJDOWAŁ NOWE ZAJĘCIA. CZY POTRAFISZ DOJŚĆ OD SŁOWA „PRACA" DO SŁOWA „ŁATWO", ZMIENIAJĄC ZA KAŻDYM RAZEM NAJWYŻEJ DWIE LITERY?

Leonardo był silny. Gołymi rękami zginał podkowę! Utrzymywał się w dobrej kondycji i nigdy nie spał zbyt długo - wynalazł też budzik.

Leonardo najlepiej jest znany jako malarz. Nawet gdy malował, przychodziły mu do głowy różne pomysły. Jego obraz - „Ostatnia Wieczerza" jest dzisiaj wyblakły, bo malarz malował go farbami olejnymi na niedostatecznie suchej ścianie.

Najsłynniejszym obrazem świata jest namalowany przez Leonarda portret damy, zwanej Moną Lizą lub Giocondą. Król Francji zaproponował artyście zamieszkanie na swoim dworze. Leonardo zabrał Monę Lizę ze sobą, ciągle poprawiając i wykańczając obraz. Obecnie można go oglądać w muzeum w Luwrze, w Paryżu.

DOBRE POMYSŁY

Wysokie loty

NOTATNIK LEONARDA BYŁ PEŁEN SZALONYCH POMYSŁÓW - JESTEŚCIE CIEKAWI JAKICH?

W notatniku

Leonardo da Vinci nieustannie sporządzał notatki, obliczał coś i rysował. Swoje zapiski robił – pisząc wstecz. Leonardo interesował się wszystkim, co się wokół niego działo. Rysował kwiaty, zwierzęta i ludzi, ale przede wszystkim szkicował swoje niezwykłe wynalazki.

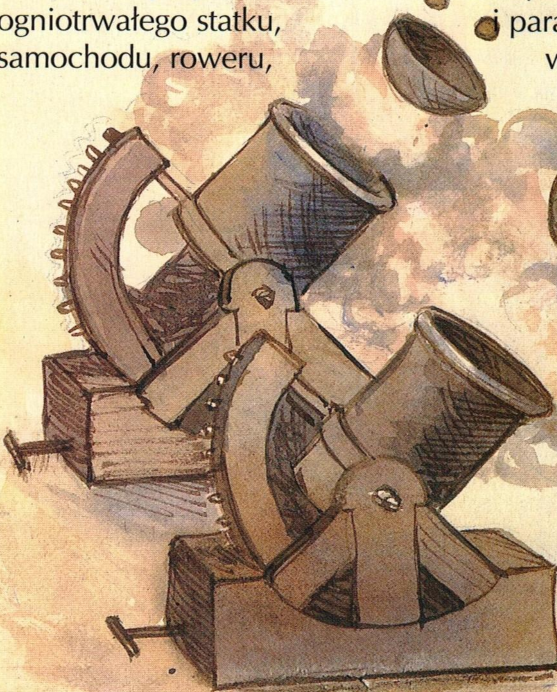
KOD KOLORÓW

UŁÓŻCIE LITERY W TEJ KSIĄŻCE, BY ODCZYTAĆ NAZWY CZTERECH WYNALAZKÓW LEONARDA.

S	R	A	C	W	D	H	Z
O	B	Z	M	Ł	J	Ó	E
O	C	U	O	K	D	G	R

Wyprzedzić epokę

Gdyby żył w dzisiejszych czasach, da Vinci czułby się zapewne jak w domu! W swoich notatnikach narysował wiele współczesnych urządzeń setki lat przed ich wynalezieniem. Narysował projekt ogniotrwałego statku, samochodu, roweru, systemu podziemnego transportu, kanałów i śluz dla żeglugi śródlądowej, soczewek kontaktowych, instrumentów muzycznych, pływaka i parasola. Leonardo wynalazł nową broń i czołg! Projektował też mechaniczne zabawki.

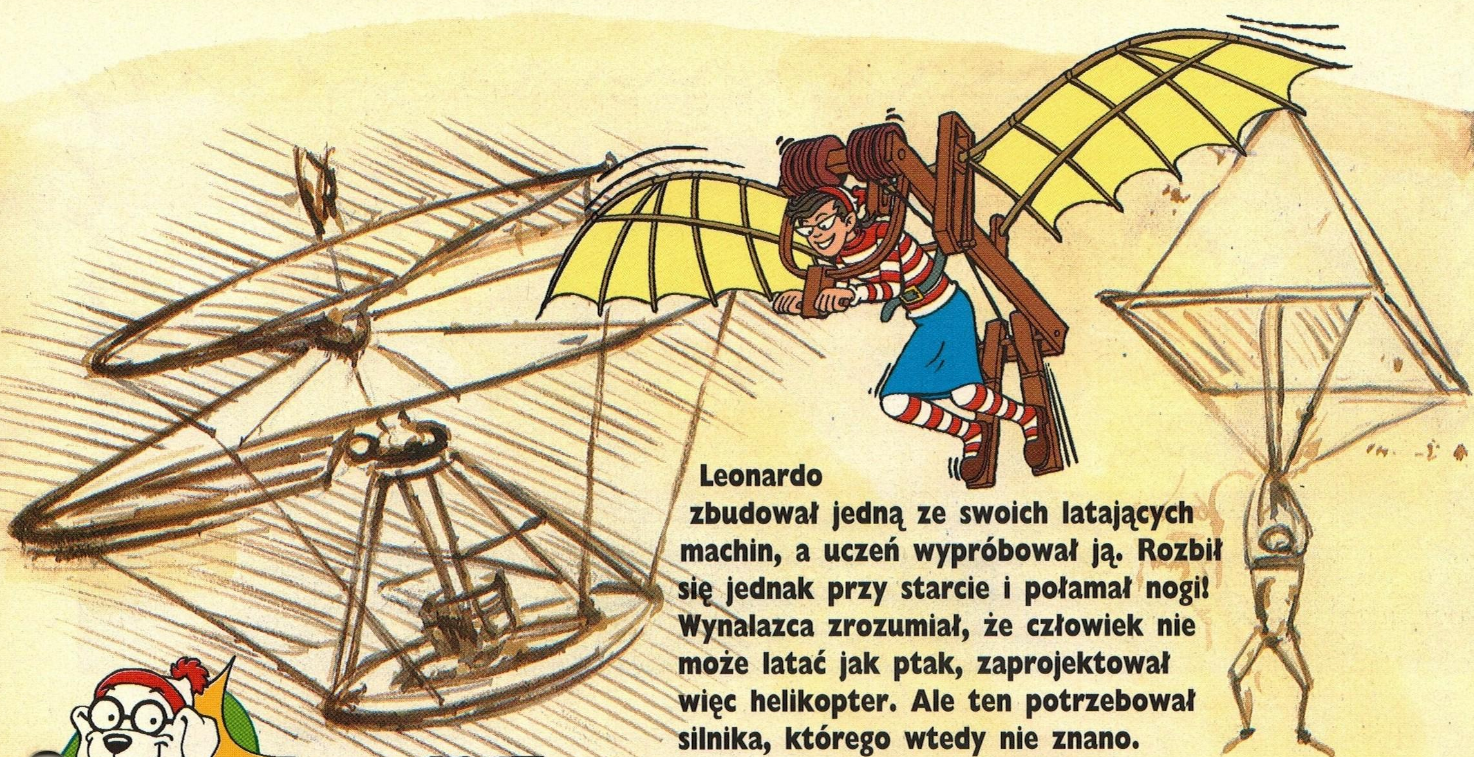
Artysta uważał, że wojna jest „nieludzkim szaleństwem", ale był wynalazcą i ludzie płacili mu za wymyślanie urządzeń, także broni. Jednym z jego pomysłów były wybuchowe muszle, wypełnione kamykami.

Leć!

Wynalazca marzył o lataniu i wiele lat obserwował ptaki w locie. Narysował machinę z ruchomymi skrzydłami, poruszanymi nogami za pomocą pedałów. Ale ludzie byli zbyt ciężcy, by mogły unieść ich skrzydła Leonarda. Chyba wkrótce to sobie uświadomił, bo narysował machinę podobną do helikoptera.

To niemożliwe

Leonardo napisał w jednym z notatników: „nie można żądać niemożliwego". Musiał zdawać sobie sprawę, że wiele jego pomysłów nie da się zrealizować w tamtych czasach – ale setki lat później to się udało.

Leonardo zbudował jedną ze swoich latających machin, a uczeń wypróbował ją. Rozbił się jednak przy starcie i połamał nogi! Wynalazca zrozumiał, że człowiek nie może latać jak ptak, zaprojektował więc helikopter. Ale ten potrzebował silnika, którego wtedy nie znano.

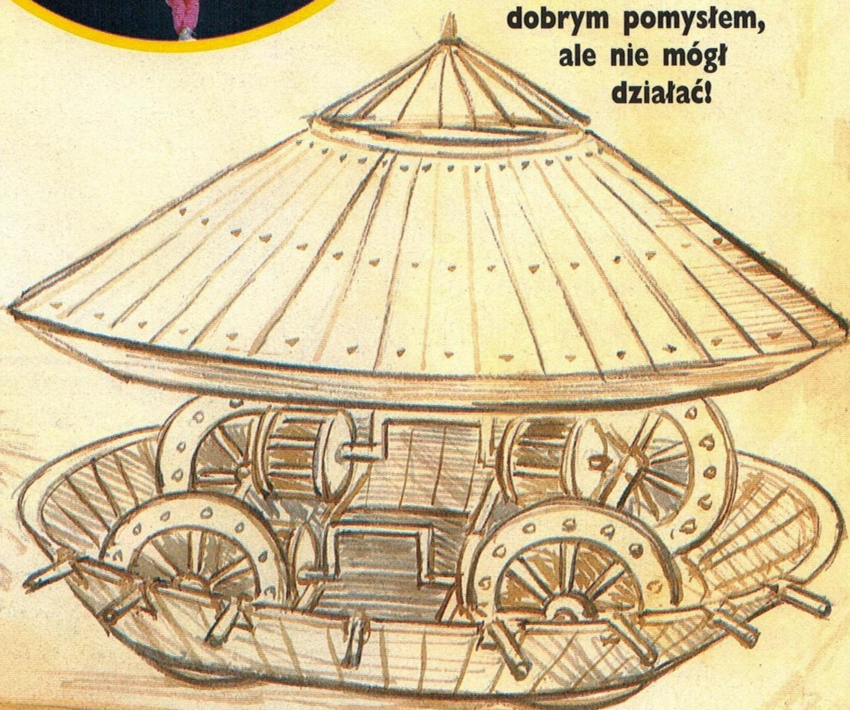
ŚMIESZNE TWARZE

NOTATNIKI LEONARDA ZAPEŁNIAŁY RYSUNKI LUDZKICH TWARZY. GENIUSZ CHCIAŁ DOWIEDZIEĆ SIĘ, JAK MOŻNA ROZPOZNAĆ Z WYRAZU TWARZY CZŁOWIEKA, CZY JEST ON DOBRY, CZY ZŁY. SZCZEGÓLNIE LUBIŁ RYSOWAĆ BARDZO PIĘKNYCH I BARDZO BRZYDKICH LUDZI!

Spadochron Leonarda da Vinci działałby tak samo jak dzisiejszy, tylko że bez samolotów nie był on w tamtych czasach nikomu potrzebny!

„Czołg" Leonarda był dobrym pomysłem, ale nie mógł działać!

- JAK NAZYWAŁ SIĘ NAJWIĘKSZY GENIUSZ LUDZKOŚCI?

- EU-GENIUSZ.

„A JEDNAK SIĘ KRĘCI..."

W RENESANSIE POZA ZDOLNYMI ARTYSTAMI I WYNALAZCAMI ŻYLI TAKŻE WIELCY MYŚLICIELE. JEDEN Z NICH, GALILEUSZ, CHCIAŁ DOWIEDZIEĆ SIĘ CZEGOŚ O GWIAZDACH, PLANETACH I WSZECHŚWIECIE.

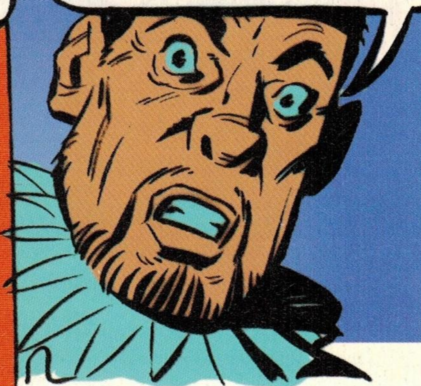
Galileusz urodził się we Włoszech w roku 1564. Gdy miał 17 lat, rozpoczął studia medyczne w Pizie. Szybko go jednak znudziły i zainteresował się matematyką i filozofią.

Pojechał do Padwy, gdzie został profesorem matematyki. Poza nauczaniem zajmował się konstruowaniem przyrządów naukowych. Gdy dotarła do niego wiadomość o wynalezieniu teleskopu, chciał go natychmiast zobaczyć.

Do tego czasu Galileusz nie był szczególnie zainteresowany astronomią. Usłyszał jednak o teorii Kopernika, który stwierdził, że Słońce jest centrum wszechświata. Kłóciło się to z naukami kościoła, utrzymującymi, że to Ziemia stanowi centrum kosmosu. Galileusz skierował swój teleskop w niebo, aby dowiedzieć się prawdy.

4 Galileusz napisał książkę pod tytułem „Gwiezdny Posłaniec”. Była bestsellerem, ale...

CZŁOWIEK, KTÓRY NAPISAŁ TĘ KSIĄŻKĘ, GALILEUSZ, TO HERETYK!

TO SZATAŃSKA KSIĄŻKA.

5 W 1616 r. papież rozkazał jednemu ze swoich kardynałów wyzwać Galileusza na dyskusję.

NIE WOLNO CI MÓWIĆ, ŻE ZIEMIA OBIEGA SŁOŃCE.

KIEDYŚ ICH PRZEKONAM.

CZY MOGĘ PRZYNAJMNIEJ ROZWAŻAĆ TEORIĘ KOPERNIKA?

BARDZO DOBRZE. NAPISZ KSIĄŻKĘ, KTÓRA PRZEDSTAWI ARGUMENTY OBU TEORII.

6 W roku 1623 nowym papieżem został Maffeo Barberini. Był on starym przyjacielem Galileusza i uczony miał nadzieję, że pozwoli mu dalej prowadzić badania i obserwować kosmos.

7 W roku 1632 Galileusz opublikował książkę „Dialog o dwóch najważniejszych układach świata”. Spowodowała jeszcze większe kłopoty.

TO OBURZAJĄCE! GALILEUSZ NAPISAŁ WPROST, ŻE WIERZY, IŻ ZIEMIA KRĄŻY WOKÓŁ SŁOŃCA.

JEST NAPISANA PO WŁOSKU, A NIE PO ŁACINIE. KAŻDY BĘDZIE MÓGŁ JĄ PRZECZYTAĆ.

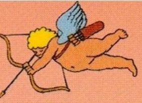
8 W roku 1633 Galileusz został wezwany do Rzymu na proces za przeciwstawianie się kościołowi.

JEŻELI UZNAMY CIĘ ZA WINNEGO, ZOSTANIESZ SPALONY NA STOSIE.

POWIEDZ, ŻE SIĘ MYLIŁEŚ, A PRZEŻYJESZ.

PRZYZNAŁEM, ŻE NIE MAM RACJI. JEDNAK ZIEMIA RZECZYWIŚCIE KRĄŻY WOKÓŁ SŁOŃCA.

9 Galileusz poddał się i odwołał swe twierdzenia. Pozwolono mu wrócić do domu, gdzie zmarł w roku 1642. Nigdy nic już nie napisał o teorii Kopernika, ale dzisiaj wiemy, że obaj mieli rację.

Z NOTATNIKA WENDY

BUFIASTE PORTKI

RENESANSOWE STROJE BYŁY BOGATE, KOLOROWE, ALE NOSZENIE NIEKTÓRYCH MOGŁO SPRAWIAĆ BÓL.

Co za moda!

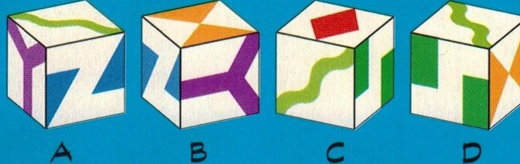
W XVI w. ludzie w Europie lubili popisywać się swoim bogactwem, dlatego nosili najmodniejsze stroje – jasnokolorowe szaty, fantazyjne kapelusze i mnóstwo biżuterii. Mimo to istniały ścisłe reguły dotyczące ubierania się. Można było rozpoznać klasę społeczną osoby po długości tuniki lub rozmiarze nakrycia głowy! Ciężkie tkaniny w jaskrawych barwach były bardzo modne. Bogate damy nosiły suknie ozdobione aksamitem, jedwabiem i koronkami. Panowie ubierali mniej jaskrawe stroje. Nosili obcisłe kaftany, nazywane dubletami, pokryte klejnotami.

ZŁÓŻ PUDEŁKO

LUDZIE EPOKI ODRODZENIA LUBILI ŁAMIGŁÓWKI. ODGADNIJCIE, KTÓRE Z PUDEŁEK JEST TAKIE SAMO JAK TO Z ROZŁOŻONYMI ŚCIANKAMI?

Wysokie obcasy

Ulubionym obuwiem bogaczy były niskie buty z długimi, ostrymi noskami. Nosek osiągał czasem taką długość, że musiano go przywiązywać do języka buta, żeby się nie potknąć. Bogate damy zakładały buty na obcasach wysokości 50 cm z korkowymi lub skórzanymi podeszwami. Kobiety nie mogły stać o własnych siłach. Opierały się na swoich służebnych lub noszono je w lektykach.

Długie suknie obszywane futrem były ostatnim krzykiem mody wśród szlachcianek. Kobiety goliły włosy z przodu głowy, by mieć wysokie czoło i by pokazać piękne nakrycie głowy.

Ciężko pracujące chłopki (po lewej) nie śledziły mody. Kobiety nosiły luźne wełniane suknie, szorstką lnianą bieliznę i chodziły boso. Lniany szal chronił je przed podmuchami wiatru.

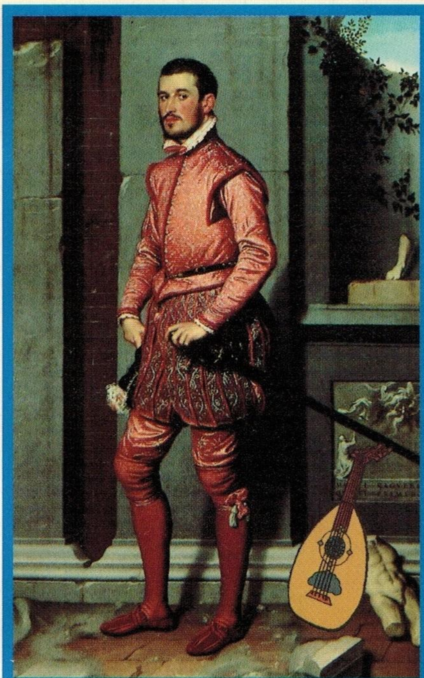

KUNSTHISTORISCHES MUSEUM, VIENNA - BRIDGEMAN ART LIBRARY

Obcisłe suknie były modne w XV wieku, dlatego szlachcianki wciskały się w gorsety. Niektóre kobiety próbowały spłaszczyć sobie piersi, leżąc i kładąc na nie ciężkie metalowe płyty!

COLLECTION OF COUNT ANTONIO MORONI - BRIDGEMAN ART LIBRARY

- HEJ, PROSZĘ ZEJŚĆ Z TYCH SZCZUDEŁ! ZASŁANIA MI PANI.
- TO NIE SZCZUDŁA, TYLKO MOJE BUTY!

Mężczyźni w XVI wieku chcieli mieć pulchne brzuchy - świadczyły one o dostatku. Chudzi Włosi nosili bufiaste spodnie i koszule, by poprawić swój wygląd.

Dzieci bogaczy ubierały się jak dorośli. Chłopcy nosili koszule, getry, nazywane pończochami, i niskie buty. Dziewczęta ubierały długie, dopasowane sukienki. Często nosiły też sztywne gorsety.

Od długich, kręconych włosów i aksamitnego kapelusza po czubki butów ten młodzieniec jest szczytem renesansowej elegancji. Obcisła koszula i pończochy miały podkreślać jego znakomitą sylwetkę!

PRÓBNY LOT

MAM NADZIEJĘ, ŻE WASZE UMYSŁY PRACUJĄ W TYM TYGODNIU NA PEŁNYCH OBROTACH. LEONARDO DA VINCI TESTUJE WŁAŚNIE KILKA SZALONYCH WYNALAZKÓW. ODSZUKAJCIE DWA SPADOCHRONY, LATAJĄCĄ MACHINĘ I HELIKOPTER. (UWAGA: NAJPIERW SPÓJRZCIE NA SZKICE LEONARDA NA STR. 4 I 5). ZNAJDŹCIE MNIE I....

- CZERWONY KAPELUSZ Z FIOLETOWYM PIÓREM.

- ODWAŻNEGO PTAKA, KTÓRY ZDERZYŁ SIĘ Z HELIKOPTEREM - TERAZ JEST NIEOPIERZONYM PTASZKIEM!
- KOGOŚ CZYTAJĄCEGO KSIĄŻKĘ.
- POLICZCIE LATAJĄCE WSZĘDZIE KARTKI Z NOTATNIKA LEONARDA (ALE NIE LICZCIE PAPIEROWEGO SAMOLOTU!)

CZY NADAL WASZE SZARE KOMÓRKI SĄ ZAJĘTE, PRZYJACIELE? SPRÓBUJCIE ODNALEŹĆ NA RYSUNKU TO KÓŁKO ZĘBATE:

- JAKA JEST NAJŚMIESZNIEJSZA MACHINA LATAJĄCA NA ŚWIECIE?

- ŚMIECHOLOT.

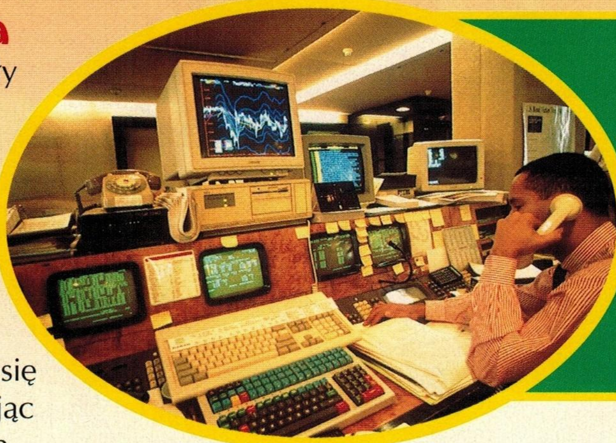

Potężni władcy

MEDYCEUSZE BYLI NAJBOGATSZĄ RODZINĄ WE FLORENCJI... A PIENIĄDZE OZNACZAŁY WŁADZĘ!

Miasta-państwa

W XV wieku Włochy były podzielone na liczne małe państewka. Wiele z nich stanowiły duże miasta-państwa, np. Genua, Wenecja, Florencja. W większości państw rządziły bogate rody, które utrzymywały się u władzy siłą i przekupując ludzi. Włoskie państewka często walczyły między sobą! Najpotężniejszą rodziną we Włoszech byli Medyceusze, rządzący Florencją od 1434 do 1737 r. Dorobili się fortuny w bankowości, pożyczając pieniądze i handlując wełną. Odrodzenie rozpoczęło się we Florencji i wielu mądrych ludzi przybyło pracować do tego miasta.

Florencja stała się centrum bankowym. W 1420 r. było tam kilkadziesiąt banków. Najpotężniejsze włoskie rody zdobyły fortuny na prowadzeniu banków. Teraz też jest centrum włoskiego biznesu.

SYLVAIN COFFIE – TONY STONE IMAGES

Medyceusze

Najsłynniejszym z Medyceuszy był Wawrzyniec Wspaniały, który zdobył władzę we Florencji w wieku 20 lat. Ten mądry władca w krótkim czasie uczynił Florencję najważniejszym państwem we Włoszech. Wawrzyniec pomagał też wielkim artystom, takim jak Michał Anioł, myślicielom, pisarzom i uczonym. Uwielbiał piękne rzeczy. Wydawał wszystkie pieniądze na obrazy i rzeźby, budował kościoły i biblioteki. Niestety, nie był zbyt gospodarny i w końcu roztrwonił rodzinny majątek.

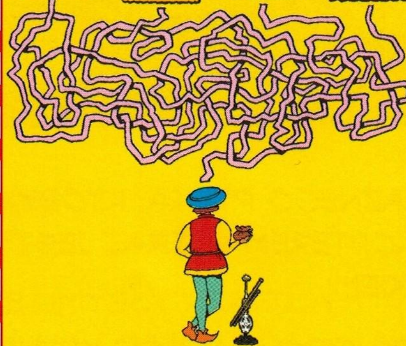

Wawrzyniec Wspaniały wydał wiele pieniędzy na budowę pięknych kościołów we Florencji. Średniowieczne wieże i iglice zniknęły, a zamiast nich renesansowi architekci wznosili kopuły i kolumny na wzór antycznych, greckich i rzymskich.

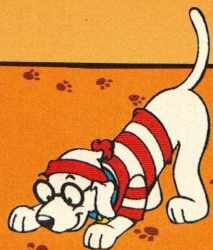
KTÓRY OBRAZ?

MEDYCEUSZ NIE WIE, KTÓRY OBRAZ MA KUPIĆ. CHYBA DOSTAŁ OCZOPLĄSU! POMÓŻCIE MU DOKONAĆ WYBORU.

EDOUARD BERNE – TONY STONE IMAGES

JAK MISTRZ!

- MEDYCEUSZE MIELI WIELU WROGÓW, DLATEGO NIGDZIE NIE RUSZALI SIĘ BEZ STRAŻNIKÓW.
- DZIĘKI WAWRZYŃCOWI WŁOSKI, KTÓRYM MÓWIONO WE FLORENCJI, STAŁ SIĘ JĘZYKIEM WŁOCHÓW.
- WAWRZYNIEC ODDAŁ SWÓJ ZBIÓR KSIĄŻEK DO PUBLICZNEJ BIBLIOTEKI.

- JAKĄ DZIEDZINĘ WIEDZY MEDYCEUSZE LUBILI NAJBARDZIEJ?
- MEDYCYNĘ, RZECZ JASNA!

Giovanni, syn Wawrzyńca Wspaniałego, został papieżem Leonem X w 1513 r. To jest uroczysta procesja po jego wyborze. Ludzie rzucają płatki róż przed nowym papieżem i złote monety w tłum. Potem odbyła się wielka uczta!

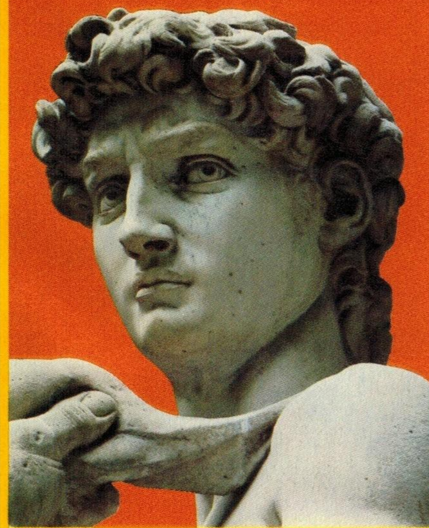
MICHAŁ ANIOŁ

WYOBRAŹCIE SOBIE MALOWANIE SUFITU WIELKOŚCI PONAD DWÓCH KORTÓW TENISOWYCH. MOŻNA OSZALEĆ!

Kariera rzeźbiarza

W 1505 roku uważany za najzdolniejszego rzeźbiarza Włoch – Michał Anioł Buonarotti – rozpoczął pracę nad marmurowym grobowcem papieża Juliusza II. Papież pozwolił mu wydać na marmur tyle pieniędzy, ile tylko będzie trzeba. Inni artyści we Włoszech byli wściekli z zazdrości. Przekonywali Juliusza II, że budowa grobowca za życia może sprowadzić na niego nieszczęście. Wkrótce papież sam zrezygnował z budowy.

Dawid, posąg Michała Anioła, jest wysoki i muskularny - jak grecki atleta. W XVI wieku był to nowy i niesamowity sposób pokazania zabójcy Goliata. Inni artyści zawsze przedstawiali go jako małego i cherlawego chłopca.

THE BRIDGEMAN ART LIBRARY

Sklepienie marzeń

Michał Anioł wrócił do domu do Florencji bez pracy i obrażony! Później, w 1508 roku, Juliusz II poprosił go o namalowanie fresków na sklepieniu Kaplicy Sykstyńskiej w Rzymie. Tym razem nikt się nie wtrącał. Michał Anioł nie był malarzem i wszyscy sądzili, że mu się nie powiedzie.

Fiasko fresków

Freski maluje się na warstwie mokrego tynku. Michał Anioł dodał za dużo wody i jego malowidła zaczęły pleśnieć. Po rozwiązaniu problemu tynku i czterech latach ciężkiej pracy Michał Anioł ukończył malowanie sklepienia. Było wspaniałe! Na obrazie znajduje się ponad 300 postaci, 12 z nich ma twarz papieża.

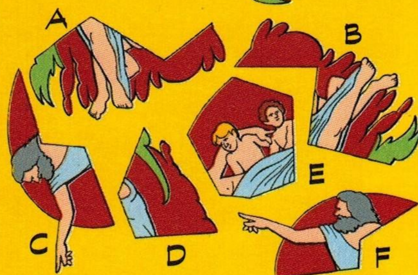
UCZEŃ KAMIENIARZA

MICHAŁ ANIOŁ BYŁ LEPSZYM RZEŹBIARZEM NIŻ MALARZEM. ZOSTAŁ WYCHOWANY PRZEZ KAMIENIARZA I UMIAŁ POSŁUGIWAĆ SIĘ DŁUTEM, ZANIM NAUCZYŁ SIĘ PISAĆ. KIEDY MIAŁ 14 LAT, POSZEDŁ DO SZKOŁY RZEŹBIARSKIEJ W OGRODACH WAWRZYŃCA WSPANIAŁEGO.

UŁÓŻ ROZBITY FRESK

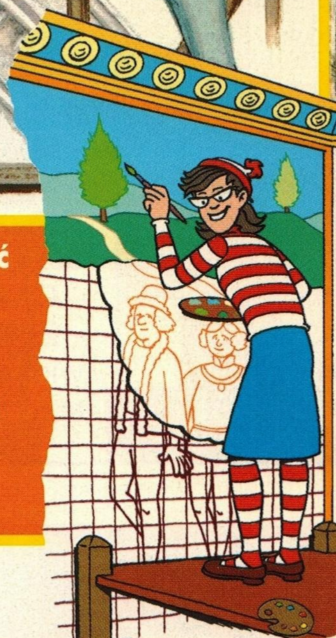

KTÓRE Z KAWAŁKÓW SKŁADAJĄ SIĘ NA TĘ CUDOWNĄ SCENĘ ZE SKLEPIENIA KAPLICY SYKSTYŃSKIEJ?

Michał Anioł pisał wiersze o tym, jak niewygodnie maluje się sklepienie kaplicy. Wspominał o bólu pleców i farbie kapiącej z pędzla na jego twarz i brodę.

- JAKIMI SŁOWAMI JULIUSZ II ZACHĘCAŁ MICHAŁA ANIOŁA DO PRACY?
- PRĘDZEJ, MÓJ ANIELE...

Malarze fresków musieli pracować szybko. Kładli warstwę tynku na powierzchni, którą mogli pomalować w ciągu dnia, zanim tynk wysechł. Tynk dla Michała Anioła kładli pomocnicy, ale całe sklepienie Kaplicy Sykstyńskiej malował sam.

THE BRIDGEMAN ART LIBRARY

WALLY I MACHINA LATAJĄCA

Kiedy nasi przyjaciele szybują w przestworzach w XVI-wiecznej Wenecji, Lewus stara się wszystko zepsuć.

Pewnego słonecznego popołudnia, gdy Wally, Wenda i Szczek odpoczywali w ogrodzie, nagle na ścieżce pojawił się bardzo przejęty Czarodziej Białobrody.

– Nie ma chwili do stracenia! – zawołał. – Chodzi o mojego kuzyna Luigiego – Luigiego Barbablancę.

Wally uśmiechnął się. – Barbablanca to znaczy po włosku Białobrody!

– Tak – odpowiedział magik. – Luigi jest Włochem, ale jego broda nie jest biała – jest za młody. Żyje w XVI wieku.

– Czy on też jest czarodziejem? – chciał wiedzieć Wally.

– Jest wynalazcą – westchnął Białobrody. – Choć niezbyt dobrym. Jego idol to Leonardo da Vinci i właśnie eksperymentuje z machinami latającymi. Jeśli uda mu się wznieść na którejś z tych jego zbzikowanych maszyn, skończy się tak, że będziemy zbierać jego szczątki po całym placu Świętego Marka.

– To taki plac w Wenecji, prawda? – zapytała Wenda.

– Tak. I właśnie tam musicie się przenieść, i to szybko!

Już wkrótce przyjaciele stali przed drzwiami jakiegoś domu w Wenecji. Wally zapukał.

– Wejść! – zagrzmiał głos.

Mężczyzna w środku wyglądał jak Białobrody, ale jego broda była krótsza i ciemna – i był nieco pulchniejszy. Podłogę domu wynalazcy pokrywały kartki papieru. Wenda podniosła jedną z nich. Znajdowały się na niej rysunki, notatki i obliczenia.

– Jestem Luigi! Witajcie! – zawołał mężczyzna. – Czy przybyliście zobaczyć mój wynalazek? W pobliżu stała zadziwiająca konstrukcja z drewna i sznurów. Pośrodku miała siodełko, a po bokach pedały. Na wierzchu znajdowała się długa deska, przymocowana do pionowego drążka.

– Co to jest? – zapytała Wenda.

– Moja latająca machina! – rozpromienił się Luigi, po czym łzy napłynęły mu do oczu. – To wszystko, co mi zostało.

– Co masz na myśli? – zdziwił się Wally.

– Złodzieje ukradli plany mojego wielkiego wynalazku. Innych zresztą też – powozu, który jeździ bez koni,

i wiatraka pracującego bez wiatru. Wszystko przepadło!

– Może uda nam się dowiedzieć, kto je ukradł? – zapytał Wally.

– Naprawdę? – ucieszył się Luigi. – Ja sam nie mam czasu. Muszę przygotować do drogi latającą machinę. Inny wynalazca, Lombardo, mówi, że skonstruował lepszą od mojej! Mieliśmy jutro zaprezentować swoje wynalazki przed dożą i polecieć z najwyższej wieży w Wenecji. Ten, kto doleci najdalej, wygra dziesięć tysięcy dukatów. Jeśli przegram, będę już na zawsze skończony.

– Czy masz zamiar sam lecieć? – zapytała Wenda. – Nie chciałabym być niegrzeczna, Luigi, ale czy nie jesteś trochę za ciężki?

– Tak myślisz? – zastanowił się tamten, spoglądając na swój tłusty brzuch.

– Wiesz co? – spytał go Wally.

– Ja polecę twoją machiną.

– Świetna myśl! – ucieszył się Luigi.

– Na pewno polecisz dalej niż ja!

Wenda spojrzała na Wally'ego z zaskoczeniem.

– Skręcisz sobie kark. Ale przyrzekliśmy Białobrodemu, że pomożemy.

– Postanowione – powiedział Wally do Luigiego.

– Przygotuj machinę, a my zobaczmy, co słychać u konkurencji.

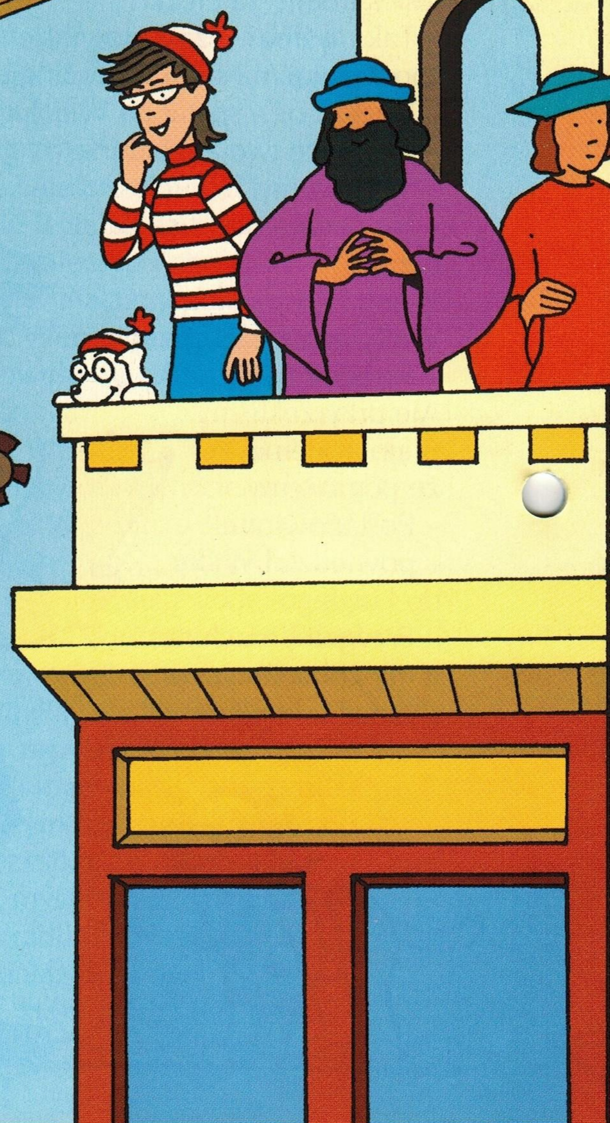

Trójka przyjaciół wyruszyła do pracowni Lombarda. Wally zajrzał przez okno. W rogu stał dziwny przedmiot, przykryty prześcieradłem. Szczek zauważył kawałek papieru leżący w kałuży. Wenda podniosła go. Był pokryty charakterystycznym pismem.
– To pismo Luigiego! – zawołała.
– A tutaj jest jeszcze jedna kartka!
– No to już wiemy, kto ukradł jego plany – rzekł Wally.
– Lombardo – powiedziała Wenda. Wally usłyszał jakiś hałas wewnątrz pracowni.
– Ktoś idzie – stwierdził. – Wracajmy.
Kiedy odchodzili, dotarło do nich czyjeś wołanie. – Hej tam, Lombardo! Czy skończyłeś już machinę?
– Znam ten głos – pomyślał Wally.

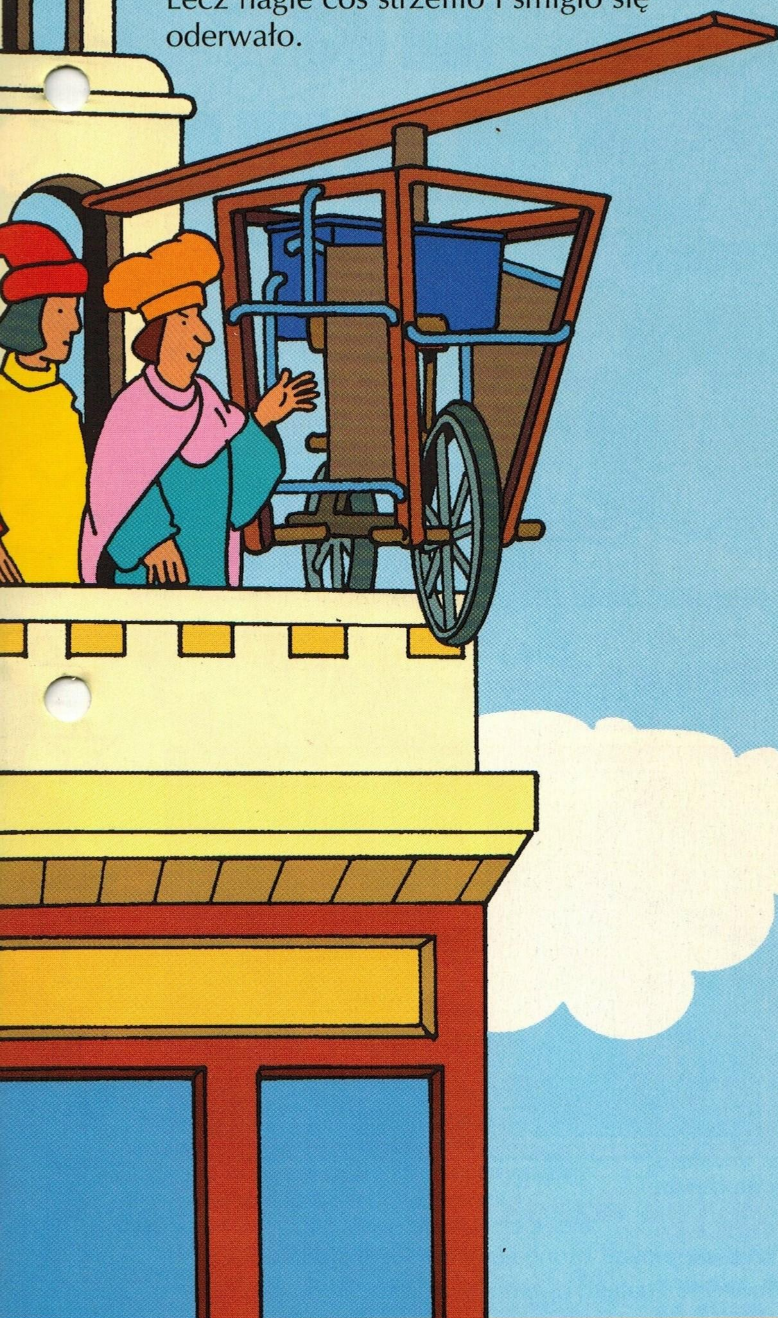
Następnego dnia Wally i Wenda pomagali Luigiemu wnieść machinę na szczyt najwyższej wieży w Wenecji, stojącej nad kanałem. Po drugiej stronie kanału, wraz z tłumem gapiów, doża obserwował zawody. Wally i Luigi ustawili machinę w pozycji startowej. Wally przymocował na plecach jakąś paczkę. Zanim Luigi zdążył zapytać, co to jest, po schodach wieży weszli robotnicy niosący wielkie koła, długie rury, wielki drewniany szkielet, pedały... Zaczęli montować maszynę Lombarda. Pojawił się sam Lombardo, mężczyzna o wąskiej, niespokojnej twarzy. – Duże jest piękne, co Luigi? – skrzywił się.
– Ten twój kawałek drewna nie ma szans. Luigi patrzył z niedowierzaniem.
– Machina Lombarda jest zrobiona na podstawie wszystkich moich skradzionych planów: planu bezkonnego powozu, mojego wiatraka i mojej latającej machiny! – powiedział do Wally'ego.
– No, zaczynajmy zawody – rzucił ktoś z bardzo angielskim akcentem, gdzieś z wnętrza pojazdu Lombarda.
– O, tak – wyszczerzył zęby Lombardo.
– Nie mogę się doczekać, żeby dostać nagrodę w swoje ręce.
– Nie zapominaj, że połowę obiecałeś mnie!
Czarno-żółte ramię wynurzyło się z machiny Lombarda i pociągnęło jakąś dźwignię. Wielkie koła obróciły się. Daleko w dole podniósł się aplauz. Wally wszedł do machiny Luigiego. Poprawił pakunek na

plecach i położył stopy na pedałach.
– Szczęśliwego lądowania! – zawołała Wenda, machając mu ręką.
Wally zaczął pedałować. Deska na dachu pojazdu powoli się obróciła. Luigi lekko popchnął swój mały helikopter i urządzenie oderwało się od podłoża, szybując w powietrzu. Podmuch wiatru pchnął machinę o kilka metrów do przodu, a Wally zawzięcie pedałował.
– Patrzcie, patrzcie! Ona leci!
– krzyczał Luigi.
Lecz nagle coś strzeliło i śmigło się oderwało.

Mały helikopter zaczął spadać. Wally sięgnął do pakunku i pociągnął za linkę. Spadochron otworzył się, a chłopiec opadł bezpiecznie w dół wśród oklasków tłumu.

W tym czasie na szczycie wieży robotnicy uruchomili machinę Lombarda. Podjechała do krawędzi wieży, po czym z wielkim łoskotem i pluskiem zwaliła się prosto do kanału. Pośród szczątków na powierzchnię wypłynęła postać w żółto-czarnym swetrze.
– Dlaczego nigdy nic mi się nie udaje?
– zajęczał Lewus.
– Cóż, Luigi – powiedział Wally, kiedy całe zamieszanie trochę ucichło. – Wygrałeś. Teraz możesz prowadzić swoje eksperymenty całymi latami.
– Wynalazki? Nawet mi o tym nie mówcie!
– zawołał Luigi. – Gdybyś nie miał tego dziwnego parasola, na pewno byś zginął. Chyba zrezygnuję z konstruowania.
– Dobry pomysł – stwierdziła Wenda.
– Ale co będę robił?
– Dlaczego nie spróbujesz czegoś bezpieczniejszego, jak... hm... – Wally podrapał się po głowie.
– Jak malowanie! – zaproponowała Wenda.
– Oczywiście – powiedział Luigi. – Mój mistrz, Leonardo da Vinci, jest malarzem równie dobrym jak wynalazcą. Będziecie moimi pierwszymi modelami!
I w ten sposób Wally, Wenda i Szczek pozowali Luigiemu, który – jak się okazało – był znacznie lepszym malarzem niż konstruktorem. Wenecki doża kupił od niego obraz i powiesił w swoim pałacu, ale do tego czasu Wally, Wenda i Szczek byli już dawno w domu.

KONIEC

W CZĘŚCI 27. WALLY I SZCZEK OSZUKUJĄ JADOWITE MRÓWKI.

ŁAMIGŁÓWKI Z PRZESZŁOŚCI

MAM NADZIEJĘ, ŻE POZNANE PRZEZ WAS WYNALAZKI DAŁY WAM WIELE DO MYŚLENIA! TERAZ ZASTANÓWCIE SIĘ NAD ROZWIĄZANIEM TYCH ZAGADEK.

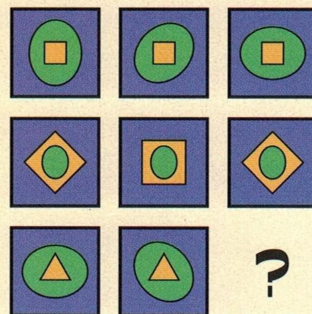
Wirówka

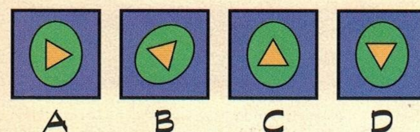
Wpiszcie odpowiedzi na pytania do diagramu.

1. Miasto we Włoszech.
2. Inaczej posłaniec.
3. Materiał rzeźbiarza.
4. W renesansie jego zadaniem było spłaszczanie biustu.

Uzupełnij

Leonardo da Vinci był geniuszem w rozwiązywaniu zagadek. Czy możecie pójść w jego ślady i odgadnąć, jaki kwadrat pasuje w puste miejsce?

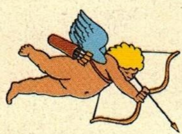

- LEONARDO, JAKI WYNALAZEK ZAWDZIĘCZAMY PARZE?

- PARÓWKI, PROSZĘ PANA!

CO UBIERAŁ CHŁOPAK, GDY SIĘ PRZESTAŁ TRZYMAĆ SPÓDNICY MATKI?

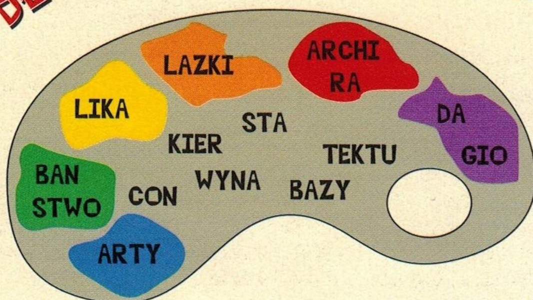
DŁUGIE POŃCZOCHY, OBCISŁĄ KOSZULĘ I BUFIASTE GATKI!

Słowo w słowo

Ile słów, co najmniej trzyliterowych, potraficie ułożyć z wyrazu

SPADOCHRON

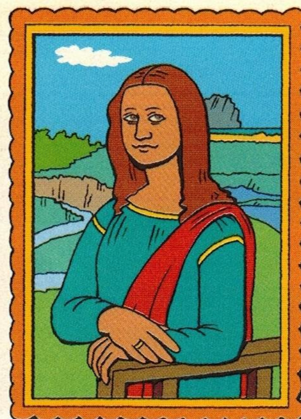
Nam udało się znaleźć ponad 20 słów. A Wam?

Paleta słów

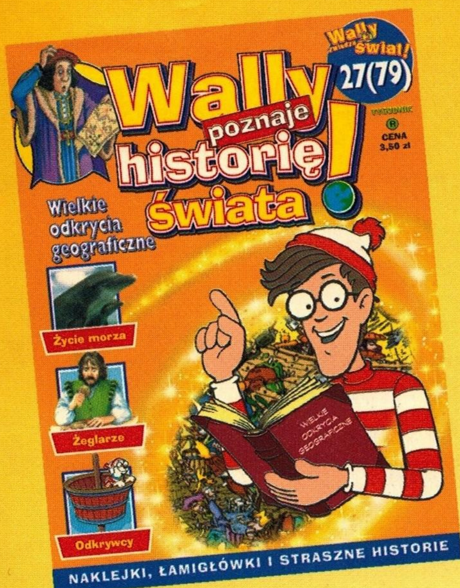
Połączcie sylaby w wyrazy związane z epoką renesansu.

Wytęż wzrok

Ktoś skopiował Monę Lizę, ale niedokładnie. Czy możecie znaleźć osiem różnic, drodzy detektywi?

Za tydzień Wally wypływa dokonać

WIELKICH ODKRYĆ GEOGRAFICZNYCH

- POŻEGLUJEMY PRZEZ BEZMIAR OCEANU Z KRZYSZTOFEM KOLUMBEM
- BĘDZIEMY ROBIĆ MAPY I SPOTKAMY POTWORY
- ZNAJDZIEMY CUKIER I PRZYPRAWY

oraz

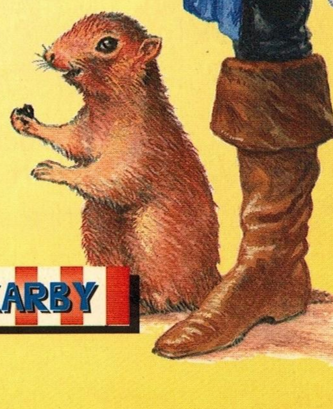
WIĘCEJ NAKLEJEK

I NOWE ŁAMIGŁÓWKI WALLY'EGO

Wydawnictwo: GE Fabbri Phoenix Sp. z o.o.
Adres redakcji: 50-079 Wrocław, ul. Ruska 41/42
Tel. (071) 344 77 75, fax 344 79 84
Redaktor naczelna: Małgorzata Pędziwiatr
Z-ca red. naczelnego: Violetta Nowakowska
Opracowanie graficzne: Jola Kłosowicz
Redaktor techniczny: A. Kaczmarek
Korekta: Elżbieta Niegoda i Waldemar Spallek
Kolportaż: Andrzej Grzebyk
Zamówienia na egzemplarze archiwalne przyjmujemy wyłącznie na kartkach pocztowych.

ISBN 83-910481-1-X, 83-88264-09-5 [cz. 26 (78)]

ATLAS:
otrzymasz go w prezencie wraz z numerem pierwszym WALLY POZNAJE HISTORIĘ ŚWIATA. Znajdziesz w nim ilustracje z całego świata, a także nieocenione informacje przydatne do zadań domowych. Są w nim obrazki słynnych budowli, zwierząt, a także mieszkańców świata.

NAKLEJKI:
w każdym numerze znajdziesz komplet darmowych naklejek do atlasu. Gdzie je naklejać? To proste! Numer naklejki odpowiada pustej kratce w atlasie.

Oprócz naklejek z numerami, otrzymasz naklejki z reprezentantami różnych epok. Dostaniesz też zabawne naklejki Wally`ego, które możesz przykleić tam, gdzie chcesz.

SEGREGATOR:
pierwszy z czterech segregatorów otrzymasz z numerem drugim, w którym Wally cofa się w czasy faraonów. Każdy z numerów jest dziurkowany, tak więc łatwo wpiąć go do segregatora. Dzięki niemu cały zbiór nie będzie się niszczyć, a ty szybko znajdziesz potrzebny numer.

Historyczny quiz Wally'ego

CZY ZNACIE PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI NA TE NIEZWYKŁE PYTANIA, MIŁOŚNICY HISTORII?

1 **Co oznacza słowo renesans:**
- **a)** ogrodzenie,
- **b)** odrodzenie,
- **c)** wyleczenie.

2 **Kto pomalował sklepienie Kaplicy Sykstyńskiej:**
- **a)** Leonardo da Vinci,
- **b)** Mikołaj Kopernik,
- **c)** Michał Anioł Buonarotti.

3 **Jak brzmiało ulubione powiedzonko Leonarda:**
- **a)** „Jestem najlepszy",
- **b)** „Ciekawe dlaczego?",
- **c)** „Gdzie jest mój ołówek?".

4 **Renesansowe damy malowały twarze:**
- **a)** różem,
- **b)** cieniem do powiek,
- **c)** bielą ołowianą.

5 **Które z urządzeń nie zostało wynalezione przez Leonarda:**
- **a)** budzik,
- **b)** rower,
- **c)** teleskop.

6 **Jak Leonardo zapisywał swoje notatki:**
- **a)** wspak,
- **b)** do środka,
- **c)** z góry na dół.

7 **Jaki ród rządził Florencją w latach 1434 – 1737:**
- **a)** Medyceusze,
- **b)** da Vinci,
- **c)** Piastowie.

8 **Kim był Galileusz:**
- **a)** astronomem,
- **b)** piłkarzem,
- **c)** artystą.

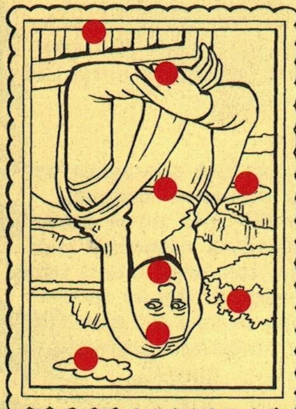

9 **Obcisłe męskie getry były nazywane:**
- **a)** rajtuzami,
- **b)** dubletami,
- **c)** pończochami.

10 **Na co wydawał swoje pieniądze Wawrzyniec Wspaniały:**
- **a)** na obrazy i rzeźby,
- **b)** na komputery,
- **c)** na podróże.

ODPOWIEDZI (NIE ZAGLĄDAJ!)

Str. 1: Szukaj i znajdź: paleta - str. 15, teleskop - str. 12, kościół - str. 7, rzeźba - str. II okładki, lutnia - str. 9. **Str. 3: Skąd te słowa?:** od pracy: płaca, płyta, płaty, Łotwa. **Str. 4: Kod kolorów:** samochód, czołg, rower, budzik. **Str. 8: Złóż pudełko:** B. **Str. 10-11:** Spadochrony mają kształt piramid, jeden jest w górnym prawym rogu, a drugi blisko środka rysunku; latająca machina znajduje się pośrodku na górze; helikopter jest na górze po lewej; Wally schował się za latającą machiną; kapelusz jest przed okrągłą, srebrną tarczą, pod latającą machiną; bezpióry ptak lata w lewym górnym rogu; mol książkowy siedzi na schodach po prawej; po obrazku fruwa 12 kartek; małe kółko zębate znajduje się na lewo od czerwonych schodów, po lewej stronie obrazka. **Str. 12: Który obraz?:** D. **Str. 14: Ułóż rozbity fresk:** kawałki A, D, E i F. **Str. 20: Wirówka:** Mantua, goniec, marmur, gorset. **Uzupełnij:** brakującym kwadratem jest C. **Paleta słów:** bankierstwo, bazylika, architektura, artysta, Gioconda, wynalazki. **Wytęż wzrok:** rozwiązanie po prawej. **Słowo w słowo:** np. dach, nora, nos, rosa, ropa, dar, Roch, rap, San, opad, schron, Don, itp. **Historyczny quiz Wally'ego:** 1b, 2c, 3b, 4c, 5c, 6a, 7a, 8a, 9c, 10a.

ODPOWIEDZI (NIE ZAGLĄDAJ!)

Str. 1: Szukaj i znajdź: paleta - str. 15, teleskop - str. 12, kościół - str. 7, rzeźba - str. II okładki, lutnia - str. 9.
Str. 3: Skąd te słowa?: od pracy: płaca, płyta, płaty, Łotwa.
Str. 4: Kod kolorów: samochód, czołg, rower, budzik.
Str. 8: Złóż pudełko: B.
Str. 10-11: Spadochrony mają kształt piramid, jeden jest w górnym prawym rogu, a drugi blisko środka rysunku; latająca machina znajduje się pośrodku na górze; helikopter jest na górze po lewej; Wally schował się za latającą machiną; kapelusz jest przed okrągłą, srebrną tarczą, pod latającą machiną; bezpióry ptak lata w lewym górnym rogu; mol książkowy siedzi na schodach po prawej; po obrazku fruwa 12 kartek; małe kółko zębate znajduje się na lewo od czerwonych schodów, po lewej stronie obrazka.
Str. 12: Który obraz?: D.
Str. 14: Ułóż rozbity fresk: kawałki A, D, E i F.
Str. 20: Wirówka: Mantua, goniec, marmur, gorset. **Uzupełnij:** brakującym kwadratem jest C. **Paleta słów:** bankierstwo, bazylika, architektura, artysta, Gioconda, wynalazki. **Wytęż wzrok:** rozwiązanie po prawej. **Słowo w słowo:** np. dach, nora, nos, rosa, ropa, dar, Roch, rap, San, opad, schron, Don, itp.
Historyczny quiz Wally'ego: 1b, 2c, 3b, 4c, 5c, 6a, 7a, 8a, 9c, 10a.

